

SAM-KOOP ÜZERİNE SÖYLEŞİ

Ecz. Ergün DANIŞMAN

Sayın Meslekdaşlarım;

Sizlere, faaliyetini bir buçuk aydır sürdüren Sam-Koop'tan söz etmek istiyorum. Gözlemlerimi aktarırken elimden geldiğince objektif olmaya gayret edeceğim. Bir ortak olarak duygusal yaklaşımın olduğunu yadsıyamam. Çünkü bu senelerdir eyleme koymak için uğraş verdiğimiz bir olaydı.

VI. Bölge Eczacı Odasının gerek kendi bölgesinde, gerekse Merkez Heyeti bünyesindeki etkinliği açıktır. Bunda; gelmiş geçmiş yönetim kurullarının gerçekten canla başla ve planlı çalışmaları kadar, bölgemiz eczacılarının da mesleğe ve sorunlarına sahip olmaları etkindir. Eczacıların bir kooperatif statüsü altında birleşmeleri fikri genel kurulda odamız tarafından önerilmiş, bu yolda Merkez Heyetine görev verilmiş ama ana fikir saptırılarak zaman kaybına sebep olunmuştur. Bu arada (Ankara - İzmir - Eskişehir - Bursa - Manisa - Gaziantep - İstanbul - Giresun - Adana) Eczacı odaları kendi olanakları ile işi kotarmışlar, kooperatiflerini kurarak yol almaya başlamışlardır. Biz yola geç çıktık ama gidiş o gidişdirki istenen hedefe çabuk varacağız. Kuruluş aşamamız umulandan kolay geçti. Meslekdaşlarımızın çoğu olaya çok çabuk ve anlayışla yaklaştı. Halen (123) ortaklı bir kooperatifiz.

Sevgili arkadaşlarım, ortak olun veya olmayın Sam-Koop'a yönetici arkadaşlarımızın bir çayını içmeye gelin. Oradaki sıcak, arkadaşra havayı bir koklayın. Orası bizim, Evimiz, eczanemiz gibi bizim... Orada herhangi bir ecza deposunda değilsiniz. Gezin, dolaşın. Sizce eksiklikleri görün, yönetime aktarın. Eleştirin onları ama hoşgörülü olun. Kooperatifimizin çok yeni, personelimizin de neyimiz olduğunu unutmayın. Onlara hoşgörünüzle şans tanıyın. çocuklarımıza tanıdığımız gibi. Böyle yaklaşırsak, çok çabuk güçleneceğimize, büyüyeceğimize ve kendimize daha iyi hizmet sağlaya-

cağımıza inanıyoruz. Bizi mutlu kılan herşeyin üstünde bu kadar çok sayıda meslekdaşımızın bir araya gelişidir. Birlikten sevgi ve güç doğar, herşeyi, tüm sorunları hal edecek o birbirimize duyduğumuz sevgi olacaktır. Günlük hesapların ötesinde, uzun vadede hem maddi hemde manevi yararlarını göreceğiz beraberliğimizin.

Bu arada bölgemizdeki diğer ecza depolarının gerek açılış öncesi gerek sonrasında kooperatifimize yaklaşımları için kendilerine teşekkür ederiz. Hep beraber, kardeş kuruluşlar olarak sürdüreceğiz uğraşımızı.

Sayın Sam-Koop ortakları; Sam-Koop'un başarısı tek tek hepinizin başarısı demektir. Kooperatifinize sahip olun. Onu sevmek, birbirinizi sevmekle eş anlamlıdır.

Hepinize sağlıklı ve başarılar günler dilerim.

KOOPERATİFÇİLİK VE ECZA KOOPERATİFLERİ

Prof. Dr. Rıdvan KARALAR (*)

Kooperatifin evrensel bir tanımını saptamak çok güçtür. Bu güçlüğün nedeni, kooperatiflerin çok değişik amaçlara ve çeşitli ekonomik sistemlere kolaylıkla uyabilen bir esneklikte olmasıdır.

Bununla birlikte, kooperatifçiliğin bir amaç değil, belirli amaçlara ulaştırılan bir araç olduğu noktasında görüş birliği vardır. Görüşlerin ayrıldığı nokta, bu amaçların ne olması gerektiği ve bu amaçlara nasıl varılacağıdır.

Çeşitli tanım ve görüş açılarını birleştirecek, geniş anlamda kooperatif, belirli bir ekonomik hedef güden ve eşitlik temeline dayanan ekonomik birimlerin kendi istekleriyle kurdukları bir örgüttür. Temel olarak kooperatif kuruluş, hiçbir ekonomik sistemin parçası değildir; ancak çeşitli hedeflere ve ekonomik sistemlere hizmet eden bir araçtır.

ANA TEMELLER :

Herhangi bir kuruluşun kooperatif olup olmadığını saptayabilmek için, belirli ilkelerden yola çıkmak gerekmektedir. Bunlar, Uluslararası Kooperatifçilik Birliğinin (İ.C.A.) uzun tartışmalarla saptadığı ve zaman zaman değişikliğe uğrattığı ilkelerdir.

Herhangi bir örgütün kooperatif sayılabilmesi için en azından şu ilkelere uyması gerekir: Açık üyelik, demokratik denetim, kapitale sınırlı faiz ve işletme fazlalarının oranlı dağıtımı.

Bu ilkeleri öz olarak inceleyelim.

(*) Eskişehir Anadolu Üniversitesi İktisat Fak. Öğretim Üyesi. T.E.B. Ekonomi Danışmanı.

Açık üyelik : Bu ilkeye göre, örgüte giriş tümüyle kişilerin kendilerine bağlıdır. Hiç kimse üye olmaya ya da üye kalmaya zorlanmaz. Üyeliğe girişte hiç bir engel olmamalı ve yükümlerini yerine getirmiş üyelerin kooperatiften çıkışında kısıtlama bulunmamalı.

Açık üyelik, demokratik denetim ile sermayeye sınırlı faiz ve işletme fazlalarının oranlı dağıtımı, kooperatif örgütü belirleyen temel ilkelerdir.

Bu temel ilkelerin yanı sıra, ikincil derecede kalan üç ilkeden daha döz edilebilir:

Bunlar;

1. Maliyetine hizmet : Bu ilke, kooperatiflerin üyelerine karşı uygulayacakları fiyat politikalarını belirler. Sermaye şirketlerinin tersine, kooperatif örgütler yaşamlarını güvence altına alacak bir fonun dışında, en düşük maliyetle alım ve satım işlemlerini gerçekleştirme amacıyla olmalıdırlar.

2. Irk, din ve politik yansızlık : Bu ilke, kooperatif örgütün iç bütünlüğünü sağlamayı amaçlar. Irk, din ve politik eğilimleri gözönünde tutmaksızın, açık üyelik ilkesinde de ortaya konduğu gibi kooperatifler tüm ortaklar arasında eşitliği sağlamalıdırlar. İlkenin başka bir görünümü, kooperatiflerin belirli yönelişler gösterip göstermeyecekleridir. Özellikle, çeşitli ekonomik sistemler içersinde yer alan kooperatifler arasında, bu açıdan önemli anlaşmazlıklar vardır. Yansızlık, siyasal, dinsel ve benzer kuruluşların uydusu olma biçiminde ele alınmasına karşın, hiç bir zaman ulusal düzeydeki ekonomik ve toplumsal sorunlara katılmama anlamına gelmez.

BİLİNÇLENME :

3. Kooperatif eğitiminin geliştirilmesi : Günün ekonomik koşulları içerisinde, kooperatiflerin alacağı yerin belirlenmesi ve bu yer çerçevesinde çağdaş yönetim ilkelerinin üyelere ve üye dışı topluma benimsettirilmesi için, tüm kooperatiflerin çaba göstermesi gerekir. Bu eğitim, bir yandan kooperatifçilik bilincini geliştirerek üyelerin ekonomik çıkarlarını sağlamak, bir yandan da genel ekonomik ve toplumsal koşullar çerçevesinde üyelerin ve üye dışı kesimin bilinçlendirilmesini gerçekleştirmek yönünde değerlendirildiğinde daha da anlam kazanır.

ECZA KOOPERATİFLERİ :

Ülkemizde tarımsal amaçlı ve tarım dışı kooperatifler değişik gelişme çizgileri izlemişlerdir. Genelde, tarımsal amaçlı kooperatifler kooperatıcılık ilkelerinden kimilerini uygulayamamış, daha çok devlet desteğine dayanmış ve bağımsız örgütler olarak yerlerini bulamamışlardır. Tarım dışı kooperatiflerin çoğunluğu ise, tam tersine bir çizgi izleyerek, hiç bir devlet desteği olmaksızın oluşup gelişmeye çaba göstermişler, sermaye yetersizliği ve yönetim sorunları bu çabaları önemli ölçüde aksatmıştır.

Üretici ile tüketici arasında yer alan aracı kurumların fazlalığı ve tüketici çıkarını zedeleyici politikaların yaygınlaşması, bu alanda kooperatif örgütlerin kurulması için itici etkenler olmuştur. Gerçekten de bu arada yer alan ve işlevini yerine getirebilen kooperatif örgütler, hem üretici hem de tüketici yararına sonuçlar sağlayabilmektedir.

Bu gelişim son yıllarda ilaç endüstrisinde de kooperatifleşmeyi zorunlu kılacak boyutlara ulaşmıştır. Gerçekten de belirli dönemlerde üretici işletmeler ile perakendeci eczaneler arasındaki iletişim büyük ölçüde aksamış, dolayısıyla, eczacı ve tüketici ilişkisi yer yer sarsılmıştır. Üretici ile perakendeci arasındaki geçerli olan depoculuk işlevi, eczacılara karşı pek çok olumsuzluklar getirmiş ve eczacılar çıkış yolunu kooperatifleşmede bulmuşlardır.

Bugün 16 bölgede 1000'den fazla eczanenin ortak olarak yer aldığı kooperatifler, üretici ile eczacı arasında önemli bir işlevi yerine getirmektedir. Bu işler, başlangıçta eczacının gereksinme duyduğu tüm ilaç, tıbbi ve sıhhi malzeme ile gereçleri üreticilerden doğrudan doğruya sağlamak ve bunları eczacıya uygun koşullarla aktarmak biçiminde kendini göstermektedir.

Bugünkü durumuyla, aracılık görevini yerine getiren depocular karşısında ecza kooperatifleri çok önemli birer rakip durumuna girmişlerdir. Bir çok bölgede, sermayesi yeterince güçlü olmayan depolar kooperatifler nedeniyle yok olmuşlardır. Varlıklarını sürdüren depolar ise kooperatiflerin uyguladığı koşulları kabul etmek, aynı koşullarla satış yapmak zorunluluğunu duymaktadırlar.

Geleneksel olarak bu konudaki herhangi bir engellenmenin kooperatıcılık kavramına ters düştüğü kabul edilmektedir. Bununla birlikte gelişmekte olan ülkelerde, kooperatifleşmenin başlangıç evrelerinde, çeşitli zorlayıcı biçimlerin uygulandığını da gözden uzak

tutmamak gerekir. Genellikle, kişilerin kooperatiflere girişini zorunlu kılıcı yollar, ekonomik baskı ile yaratılmaktadır. Sözelimi, kooperatif kesimin tekeli bir niteliğe bürünmesi, üye olmayanlara ayırt edici bir politika güdülmesi dolaylı yoldan kooperatife girişi zorlamaktadır.

Türkiye'de özellikle kooperatif dışında kalanların bazı kooperatif haklarından yararlandırılmaması yoluna başvurulmaktadır. Ancak, bunun kooperatifleşmeyi geliştirmedeki başarısı ayrı bir konudur.

Açık üyelik ilkesinin başka bir yönü de vardır. Buna göre, belirli nitelikteki kişilerin kooperatife girişi her zaman için açık tutulmalı; fakat bu niteliklerin oitadan kalkması ya da üyelerin kooperatifin zararına çalışması durumunda üyelik kaldırılmalıdır.

BİR OY HAKKI :

Demokratik denetim : Bu ilke, bütün üyelerin eşitliği temelini dayanarak, kooperatiflerin kendi kendilerini yönetmesi demektir. Öbür biçimlerdeki işletmelerin tersine, karar vermede etkileyici öge yatırılan kapital değil, kişisel katılma olmaktadır.

Bu ilkenin ilk koşulu, kooperatif topluluğun karar organının genel kurul olmasıdır. Genel kurul, yönetmeliklere, yıllık hasıllata ve genel işletme politikasına ilişkin konularda, temel kararlar alır. Genel kurulun ana işlevi, karar verici organ olan yönetim kurulunu seçmek ve denetim kurulunu oluşturmaktır.

Bu ilkenin başka bir koşulu, her üyenin kooperatifle olan finansal bağlantısına bakılmaksızın, genel kurulda yalnızca «bir oy» hakkına sahip olmasıdır.

Gelişmekte olan ülkelerde bu ülkenin tam olarak geçerlilik taşıdığı söylenemez. Özellikle, genel kurula katılma oranının azlığı, çok ayrıntılı inen ve konudan uzaklaşan tartışmalar, ortaklara önemli konularda bilgi verilmemesi, tepede hazırlanan kararların üyelerce yargılanmadan onaylanması, egemen yetkilerin gerçek biçimde kullanılma isteğinin azlığı demokratik denetim ilkesini zedelemektedir.

SERMAYE ARAÇTIR :

Sermayeye sınırlı faiz ve işletme fazlalarının oranlı dağıtımı : Herhangi bir kooperatif işletmede belirli bir dönem sonunda elde olunan işletme fazlaları (surplus,) belli başlı üç alanda kullanılır.

İlk olarak, kooperatifin gelişmesini sağlamak amacıyla bir oranda yedek akçe ayrılır. Bundan başka, işletme fazlalarının bir bölümü, ortaklık paylarının faizleri olarak dağıtılabilir. Ayrıca, kooperatif üyelerinin kooperatifle yaptıkları işlemlerin (alış-veriş) miktarıyla oranlı olarak belirli paylar ödenir.

Temel olarak kapital şirketi niteliğinden uzaklaşıp, kişi örgütleri biçiminde düşünülen kooperatif kuruluşlarda önemli olan sermaye değildir. Sermaye yalnızca bir araçtır. Ancak, kapitalin kullanılması karşılığında belirli bir oranda faiz vermek, bu arada sermayenin, üyelerin çıkarlarını denetleyecek ve zedeleyecek bir araç olmamasına özen göstermek gerekir. Bu noktadan giderek, kooperatifçilikte sermayeye sınırlı faiz verilmesi ilkesi ortaya çıkmıştır. Sermayeyi öbür şirketlerdeki gibi ön plana çıkarmamak için sınırlı bir faiz vermek kooperatifçiliğin temeli olmaktadır.

Bu ilkenin ikinci yönü, ortakların sermaye payına bağlı olmaksızın, kooperatiflerin sağladığı işletme faizlerinin (risturn) ortakların kooperatifle yaptıkları işlem oranında bölüştürülmesidir. Böylece, kooperatifle ortak ilişkilerini sıkı bir işbirliği biçimine dönüştürme amacı güdülür.

Kooperatifler yönünden gözlemlenen önemli bir gerçek de, ortak sayılarında görülen sürekli artıştır. Öte yandan, kooperatiflerin satış hacimlerinde yıllara göre önemli sıçramalar göze çarpmaktadır. Bu durum, ortakların alış verişlerinin büyük bölümünü kooperatiflerden yaptıklarını da vurgulamaktadır.

Ecza kooperatifleri bugün ulaştıkları aşamada, üretici ve perakendeci arasında yer alan depoculuk işlevini yaygın olarak yerine getirmektedir. Bu işlevin yerine getirilmesi, temelde ortaklarla ekonomik yönden önemli katkılarda bulunmaktadır. Ecza kooperatiflerinin ikinci bir aşama yapması, önümüzdeki günlerin önemli hedeflerindedir. Bu aşamada, dolaylı olarak kooperatiflerin yararını duyabilen tüketicilerin, bu yararı doğrudan sağlamaları sözkonusu olacaktır. Bu aşama, kooperatiflerin üretime geçmesi ile gerçekleşebilir. Bunun gerçekleşmesi için, kooperatiflerin ülke çapında bir üstbirlik oluşturmaları gerekmektedir. Ecza kooperatiflerinin üstbirlik oluşturma çalışmaları sonuca yaklaşmaktadır.

Güçlü bir birlik çerçevesinde gerçekleştirilecek çabalar, Türkiye'nin ilaç konusundaki karşılıklı tığı pek çok sorunun çözümüne önemli katkıları sağlayacaktır.

FIP - Budapeşte Deklarasyonu

Uluslararası Eczacılık Federasyonu (FIP) 65 ülkenin eczacılık örgütü ile bir bütündür.

Bu nedenle, Dünya genelinde; Üniversite (eğitim ve araştırma) hastane, endüstri, eczane eczacılığı, askeri eczacılık, klinik analiz, resmî ilaç kontrol laboratuvarı, ilaç dağıtımı, tıbbi bitkiler gibi, pek çok uzmanlık alanını kapsayan sağlık hizmetlerinde, aktif olarak görev yapmakta olan 700.000'den fazla eczacıyı temsil etmektedir.

FIP her yıl 1500 — 2000 eczacının katıldığı ve dünya genelinde en son bilimsel ve mesleki gelişmelerin tartışıldığı uluslararası kongreler düzenlemektedir.

1984 Kongresi Eylül ayının ilk haftasında Budapeşte'de yapılmış ve kongre sırasında ilişikteki deklarasyon Konsey delegeleri ve Eczacılık Genel Kurulu tarafından onaylanarak kabul edilmiştir.

Belirtmek gerekirse, İlaçlar Dünya Sağlık Örgütü'nde (WHO) olduğu gibi, Dünya genelinde ülkelerin sağlık politikaları içinde de giderek artan bir önem göstermektedir.

Yine belirtmek gerekirse, ilaçla ilgili yüzeysel bilgiye sahip pek çok kişi, yalnızca çıkar amacıyla ilaç satışıyla uğraşmaktadır.

Ayrıca hemen her yerde, iyi niyetli ancak, çok yetersiz bilgilerle donanmış kişilerce giderek artan sayıda, deklarasyon, görüş ve yanlış - hatalı beyanaatlar verilmektedir.

FIP tekrar belirtmek ve vurgulamak dileğindedir ki;

1. Sağlığın sürdürülmesinde veya geri kazanılmasında karmaşık katkılara sahip ilaçlar ticari meta değildir.
2. İlaçlar hakkında ancak onların bileşimi, hazırlanışı saklanması ve dağıtımı gibi konularda derinlemesine bilgisi olan uzmanlar söz sahibidir.

Sadece ilaç uzmanları onların yararlarını, zıt ve hatta yaşamsal tehdit oluşturan (istenmeyen ikincil etkiler, etkileşimler vs...) etkilerini değerlendirebilir.

Ancak bu türdeki uzmanlar hastanın doktor reçetesine bağlı veya kendi inisiyatifleriyle elde ettiği ilaç hakkında, gereken bilgi ve yararlı önerileri hastaya iletme yeteneğindedir.

3. Eczacılar ilaçlar hakkında gerekli ve birbirleriyle bağıntılı bilgilerle donanmış uzmanlardır. İlaçla ilgili tüm konuları içeren bilgileri Üniversiteler bir eğitimi tamamlayarak edinen kişiler yalnız Eczacılar olup, bundan da öte, niteliklerini, mesleki uygulama ve sürekli bilgi yenileme ile kuvvetlendirerek disipline ederler.

4. Sonuç olarak,

F.I.P ilaçla ilgili her türlü sorunun çözülmesinde, eczacının ve onun mesleki yapısının danışılacak ve ortak edilecek merci olduğu hususunu resmi ve gayri resmi, ulusal ve uluslararası kuruluşlara bu kuruluşların çıkarları açısından bir kez daha hatırlatmak ister.

5. Nihayet F.I.P Dünyanın her tarafından bulunan ve mesleğinin yüce idealleri uğruna toplum hizmetinde görev yapan eczaları yürekten destekler.

TOZLAR

Yazan :

Emine TAŞPINAR Ayfer TOMRUKÇU
(Adeka İlaç Fabrikası)

Dahilen ve haricen kullanılan etken maddelerin çeşitli şekilde toz edilip farklı şekillerde ambalajlanması ile hazırlanan preparatlardır. Pulvis, poudre adı ile adlandırılırlar.

Fizyolojik bakımdan etken maddelerin çoğu toz halinde bulunur. İlaç şekillerinin birçoklarının içerisindeki etken maddeler de toz halindedir.

Toz halinde ilaç vermenin şu yararları vardır. Kısaca;

1. İlaç hastanın tabiatına göre ayarlanabilir.
 2. Toz halinde bir ilaç diğer ilaçlarla yanyana bulunduğu zaman daha az geçimsizlik gösterir.
 3. Vücut sıvılarında çabuk eriyip kolay absorbe olabilir.
- Buna karşılık tad bakımından her zaman kolay alınmaz.

TOZ PREPARATLARIN SINIFLANDIRILMASI :

Toz şeklinde hazırlanan preparatlar kullanılış yerlerine, formüllerine giren maddelere ve hazırlanışlarına göre muhtelif şekillerde sınıflandırılır.

a) Kullanılma yerlerine göre, dahilen (ağız yolu ile) ve haricen (su veya sulu bir madde ile eritildikten veya karıştırıldıktan sonra gargara şeklinde ve serpmek v.b. şeklinde) kullanılan preparatlar olarak gruplanabilir. Paket, kaşe, kapsül, eferversan tozlar, esanslı şekerler dahilen kullanılır. Yara tozları, kozmetik pudralar, diş tozları, banyo tozları da haricen kullanılan toz şeklindeki preparatlardır.

b) Formüllerine giren maddelere göre, bir müessir madde ihtiva eden basit (simple) tozlar veya birden fazla sayıda müessir madde ihtiva eden bileşik (compose) tozlar şeklinde olabilir.

c) Hazırlanışlarına göre, bir tek paket veya kutu içinde bölünmemiş tozlar şeklinde, yahut paket, kaşe, kapsül gibi, bir defada kullanılmak üzere dozlara ayrılarak bölünmüş tozlar olarak gruplanır.

TOZLARIN ELENMESİ :

Toz halde ilacın takdiminde biyoyararlanım açısından maddelerin kristal şeklinin bozulması, değişik büyüklükte ufak parçalar haline getirilmeleri istenir. Tozların kristal şekilleri fiziksel ve kimyasal yollarla bozulup değişik büyüklükte parçalar haline getirilir. Maddelerin toz edilmesinden sonra parçacık büyüklüğünün tek düze olması için en basit ve en çok kullanılan yöntem tozların elenmesidir.

Bir tozun erirlik veya incelik derecesi geçebildiği eleğin delik numarası ile belirtilir ve ayırt edilir.

Tozların tarifinde aşağıdaki terimler kullanılır. (Türk Farmakopesi (1974) Kaba toz : (10/44) Bütün taneleri 10 No. lu elekten geçen ve en çok yüzde 40, 44 No. lu elekten geçen tozdur.

Orta kaba toz : (22/60) Bütün taneleri 22 No. lu elekten geçen ve en çok yüzde 40 60 No. lu elekten geçen tozdur.

Orta ince toz : (44/85) : Bütün taneleri 44 No. lu elekten geçen ve en çok yüzde 40, 85 No. lu elekten geçen tozdur.

İnce toz (85) Bütün taneleri 85 No. lu elekten geçen tozdur.

Çok ince toz (120) : Bütün taneleri 120 No. lu elekten geçen tozdur.

Bir tozun inceliği bir rakamla ifade edildiğinde, bu, toz tanelerinin hepsinin adı geçen No. ile belirtilen elekten geçtiği anlamına gelir.

E L E K L E R :

Toz edilmiş ilaçları elemek için, kullanılan elekler, nominal delik sayısına göre numaralandırılır.

Elekler, kesitleri üniform ve yuvarlak olan elek telinden, aşağıdaki cetvelde verilen özelliklere göre yapılmıştır.

Delik Numarası	Delikliğin ortalama genişliği (mm)	Telin ortalama çapı (mm)	Delik için müsaade edilen değişme (yüzde)
5	3,35	1,73	3,2
8	2,00	0,998	3,3
10	1,68	0,860	3,3
22	0,710	0,445	3,9
25	0,600	0,416	4,2
30	0,500	0,347	4,4
36	0,420	0,286	4,5
44	0,335	0,222	4,8
60	0,250	0,173	5,2
85	0,180	0,119	5,6
100	0,150	0,104	6,3
120	0,125	0,087	6,5
150	0,105	0,064	7,0
170	0,090	0,059	7,3
200	0,075	0,52	8,1
300	0,053	0,032	9,1

TOZLARIN ÖĞÜTÜLMESİ :

Toz preparatları hazırlamak için önce preparatın içerisine gi ren katı haldek i maddeler mümkün oldu ğ u kadar ince toz edilir, uygun partikül büyüklü ğ üne getirilir. Tozlar öğütüldükten sonra elene rek aynı partikül büyüklü ğ ünde olup olmadığı kontrol edilir. Öğü tül mü ş maddeler birbirleri ile karış tırılır. Tozlar ilaç halinde verilir ken daima çok ince hale konmuş ve iyi karış tırılmış olmalıdır.

ÖĞÜTME YÖNTEMLERİ :

Öğütmede kullanılan aletler çalışma şekillerine göre:

1. El aletleri partiküllerin ufaltılması :

Havan ve spatül kullanılır.

2. Mekanik aletler ile partikül ufaltılması :

Kullanılan aletleri elek ürününün büyüklü ğ üne göre dört grupta toplayabiliriz.

- a. Kaba eziciler = Ürün çapı 5,50 mm
- b. İnce eziciler = Ürün çapı 0,5 - 5 mm
- c. Değirmen = Ürün çapı 0,1 mm
- d. Kolloid değirmenler ve mikronize ediciler (mikronize değirmenler) Ürünün çapı 1 - 20 mm.

a. Kaba eziciler =

Dönen eziciler

Çekiçli eziciler

Zar kesiciler

b. İnce eziciler =

Kenardan akışlı değirmenler

Konik kırıcılar

c. Değirmenler =

Dağıtıcı değirmen

Döğücü değirmen

Çekiçli değirmen

Bilyalı değirmen

Tüp bilyalı değirmenler

Titreşim değirmenler

Ekselsiör değirmenler

TOZLARIN KARIŞTIRILMASI, TOZ PREPARATLARIN HAZIRLANMASI VE DİKKAT EDİLMESİ GEREKEN HUSUSLAR

Yukarda bahsedildiği gibi tozlar ilaç halinde verilirken çok ince hale konmuş ve iyi karıştırılmış olmalıdır. Elenmiş tozlar tartılıp geometrik seyreltme ile karıştırılır. Tozların karıştırılması için muhtelif vasıtalar kullanılır; havanda karıştırmak spatülle karıştırmak, bir arada elemek ve bir tambur içerisinde döndürmekle yapılır. Bu yöntemler, her ilaca tatbik edilemez, kullanılacak alet ve metodu ilacın tabiatına ve gayesine göre seçmek icabeder.

Tozları havanda karıştırmak ve toz preparatların hazırlanması hususuna daha sonra değineceğiz.

Spatülle karıştırma : Az miktardaki maddelerin birbiriyle karıştırılmasında ve bir araya gelince fiziksel veya kimyasal değişiklikler gösteren ilaçların karıştırılmasında kullanılır.

Elekle karıştırma : Çok hafif tozları birbiriyle karıştırmak için faydalıdır. Meselâ, magnezyum oksid ile kömürü karıştırmak için

ikisi bir arada ince elek üzerine veya içine konur ve birkaç defa elenerek karıştırılır.

Kapalı kapda karıştırma : Tambura içinde karıştırma da denir. Çok hafif ve basınçla bozulan ilaçlara tatbik edilir.

Yukardaki metodlar eczane pratiğinde kullanılanlardır. Fabrikasyonda büyük miktardaki tozlar hususi aletlerde karıştırılır.

TOZ KARIŞTIRICILARI : (Mixer, Melangeur, Malaxeur)

Toz karıştırıcıları çalışma sistemi yönünden üç tipe ayrılır:

- a) Tozların yerini değiştirerek karıştıranlar,
- b) Tozları deşerek karıştıranlar,
- c) Tozları birbiri üzerinde kaydırarak karıştıranlar.

a — Genel olarak yarı silindir şeklindeki ana kabın yatay olarak ortasına yerleştirilmiş bir şaft üzerindeki küreklerden ibarettir. Kürekler toz tanelerini kitle halinde bir yerden bir yere nakil ederek karıştırma yaparlar. Kürekler değişik biçim ve açıda olabilirler.

b — Tozları deşen şaftın kendisi açık (s) harfi şeklinde kıvrıktır, veya düz şaft üzerine bükülü kordelâ şeklinde çember geçmiştir.

c — Tozları birbiri üzerinden kaydırarak karıştıranla genel olarak fıçı tipi karıştırıcılardır. Değişik şekilleri vardır.

Havan eczanelerde küçük miktarlar için iyi bir karıştırma vasıtasıdır. Eğer madde ve maddeler havana tesir etmiyorlarsa, havanda zor temizlenecek lekeler bırakmayan cinsten iseler, gerek ezmek ve gerek karıştırmak için porselen havan tercih edilmelidir. Boyalar, renkli maddeler ve çok toksik maddelerin ezilme ve karıştırılması için cam havan kullanılmalıdır.

Maddelerin havanda karıştırılması geometrik seyreltme usulüne göre yapılır. Karışımda en az ağırlıkta olan madde havana konur. Diğer maddeler havanda bulunan toz veya toz karışımıyla yaklaşık aynı ağırlıkta olacak şekilde porsiyonlar halinde ilave olunur. Her porsiyondan sonra homojen oluncaya kadar karıştırılır. Genellikle 30 gr a kadar maddeyi karıştırmak için 5 dakika yeterlidir.

Normal halde maddeleri havanda birbiri ile karıştırırken yoğunluğu küçük olan (hafif) tozları, evvelâ havana koyup yoğunluğu büyük olanları (ağır) diğerlerinin üzerine azar azar koyarak karıştırmak maddelerin birbiriyle kolay karışmasını sağlar.

Sıvı etken madde (örneğin belladon tentürü) içeren preparatlarda karışımın toz halde kalabilmesini temin için adsorban maddeler ilave olunur. En çok kullanılan adsorban laktodur. Toplam kütlenin % 10 undan az olmamak üzere laktoz ilave edilir.

Katı haldeki ekstrere ve az miktarda verilen viskoz maddeler formüldeki diğeri tozlarla karıştırılmakla kütle içinde homojen olarak dağıtılabilir. Bu maddelerin miktarı, toz kütlesini nemli veya yumuşak hale getirecek kadar fazla ise formüle adsorban olarak bir yardımcı madde ilave edilir. Kullanılacak yardımcı maddeler aşağıdadır :

Cöktürülmüş kalsiyum fosfat : Ortalama 0,10 gramı bir damla,

Kaolin = 0,10 gramı bir damla,

Kieselguhr = 0,05 gramı bir damla uçucu yağı adborbe eder.

Çalışırken, formüldeki uçucu madde, iyi toz edilmiş adsorban üzerine damlatılır, karıştırılır. Diğer maddeler genel hazırlama tekniğine göre ilave edilir.

Toksik maddeler ve az miktardaki maddelerle çalışırken homojenitenin sağlanması için madde renkli laktöz ile karıştırılır. 1 kısım madde 9 kısım renkli laktözle karıştırılır. Eğer reçetedeki madde miktarı çok az ise kütleyle tekrar (90) kısım laktöz ilave edilir.

Toz şeklindeki preparatlar hazırlanırken, reçetede kristal suyu ihtiva eden bir madde yazıldığı zaman bile mutlaka susuz (dessicatus, deshydrate', sec) şekli kullanılır.

Charbon, bleu de methylene, rivanol gibi renkli tozlar formüldeki diğer maddelerle karıştırılırken önce havana renkli madde miktarı kadar, beyaz toz konur ve sonra renkli madde ilave edilir.

Paket şeklinde yazılmış bir toz preparatla asgari ağırlık 0,10 gram olmalıdır. Bu değerden daha az miktarlarda toz madde ihtiva eden reçetelerde maddenin miktarına ve özelliğine göre çalışılır. Herbir paketin ağırlığı inert bir madde ile 0,10 g a ayarlanır. Tercihan laktöz kullanılır.

Tozların karıştırılmasında dikkat edilmesi gereken diğer bir nokta oksidon veya iedükton nitelikte (örneğin potasyum klorat, potasyum permanganat, tannik asit, şeker, zamklar) maddelerin karıştırılmasıdır. Bu maddeler normal yolla karıştırılırsa patlama görülür. Bunların herbiri ayrı ayrı toz edilmelidir ve bunun sonunda karıştırılmalıdır. Bu karıştırmada kağıt üzerinde spatül ile yapılmalıdır.

Bazı maddeler biraraya konulduğunda sulanırlar. Bu sulanmanın nedenlerini şu şekilde sıralayabiliriz.

1) Bazı organik maddeler biraraya karıştırıldıkları zaman birbir; içersinde çözündükleri veya meydana gelen karışımın erime noktası herbir maddenin erime noktasından daha düşük olduğu için oda ısısında bile sıvı hale geçerler. (Antipyrin ile sodyum salisilat

ve antipyrin ile betanaftol gibi) Böyle karışımlara EUTEKTİK karışımlar denir.

Aşağıdaki gruptan herhangi iki madde bir arada iken sıvı halde bir karışım verebilir :

Kafur	Fenol
Kloral hidrate	Timol
Mentol	

Tamamen sıvılaşmamakla beraber yumuşak bir kütle veren maddeleri de aşağıda belirtilmiştir.

Asetanilid	Pirogallol
Betanaftol	Rezorsin
Fenasetin	Salol
	Üretan

Bu durumun düzeltilmesi için kütleye kalsiyum fosfat, kaolin kieselgur ilavesi iyi netice verir. Anrak bu duruma sebep olan maddelerin ayrı ayrı ambalajlanması daha uygundur.

Eutektik karışım veren maddeleri bir arada ihtiva eden formüller hazırlanırken önce her madde ayrı ayrı toz edilir. Bastırmaksızın, tercihan temiz bir kağıt üzerinde ve bir porselen spatül yardımı ile karıştırılır.

Maddeleri ayrı ayrı hazırlamak, farklı kutu veya mumlu kağıtla paket şeklinde ambalajlamak da mümkündür.

2) Az kristal suyu içeren toz oluşumu: Kristal suyu içeren maddelerin karıştırılmasında bazı maddeler çifte tuz oluşumuna bağlı olarak kristal sularının tamamını veya bir kısmını kaybederler. Bu olaya EFİORESANS (Çiçeklenme) denir. Bu billur suyu karışımın yumuşamasına veya erimesine neden olabilir.

Dikkat edilecek nokta bu maddelerin anhidr şekillerinin kullanılmasıdır veya daha önceden tozların herbiri kurutulur.

3) Havanın rutubetinin etkisi = Havadan su çeken maddeleri HİGROSKOPİK MADDELER olarak anılır. Eğer bu su maddeyi yumuşatabilecek veya çözebilecek kadar fazla ise bu maddelere de DELİKİSENT MADDELER adı verilir. Bu maddeler toz preparat halinde verilmemelidir. Verilecek ise muhakkak inert adsorbanlar ile karıştırılmalı ve rutubet geçirmeyecek şekilde ambalajlanmalıdır.

Yüksek Onur Kurulu Çalışmalarını Tamamladı

T.E.B Merkez organlarından olan yüksek onur kurulu 25.8.1984 tarihinde yapmış olduğu toplantıda gündemde bulunan dosyaları görüşerek karara bağlamıştır.

6. Bölge Eczacı odasından da 6 dosyanın onay beklediği bu kurul çalışmaları sonucu dosyalar karara bağlanmış ve uygulanmak üzere S.S.Y.B'na iletilmiş bulunmaktadır.

Bölgemize ait bu dosyalar ve yüksek onur kurulunun verdiği kararlar aşağı çıkarılmıştır.

1 — Ecz. Hikmet Şemsettin Ulusoy (Ulusoy eczanesi Bayat/Çorum)

«Büyük kongre kararlarına aykırı biçimde ve yine kongrece saptanan % 3 lük barajı aşmak sureti ile indirimli ilaç sattığı».

«Deontoloji tüzüğü'nün 8-11 maddelerine aykırı hareket ettiği» gerekçeleri ile 6. Bölge Eczacı Odası Haysiyet Divanının verdiği (13.4.1983/6-1 nolu karar) 15 gün meslekten men cezasının aynen onanmasına, ancak Bayat ilçesinde bir tek eczanenin mevcut olması dolayısıyla 6643 sayılı yasa'nın 47. maddesinin 3. bendi hükmü dikkate alınarak kapatma kararının para cezasına çevrilerek 15.000 TL. para cezası ile cezalandırılmasına,

2 — Ecz. Esat Bayrak (Bayrak Eczanesi Alaca/Çorum)

«Büyük kongre kararlarına aykırı biçimde ve yine kongrece saptanan % 3 lük iskonto barajını aşmak suretile ile indirimli ilaç sattığı,

«Deontoloji tüzüğü'nün 8-11. Mad. leine aykırı hareket ettiği, gerekçeleri ile 6. Bölge Eczacı Odası Haysiyet Divanının 13.4.1983/6-2 sayılı 15 gün meslekten men cezasının aynen onanmasına,

3 — Ecz. Günseli Özgürdal

«Deontoloji tüzüğü'nün 11. maddesi ve 6643 sayılı yasanın 20/a maddesine aykırı olarak muvazaalı eczane açmaya teşebbüs» et-

mekten, 6. Bölge Eczacı Odası Haysiyet Divanının vermiş olduğu 15 gün meslekten men cezasının aynen onanmasına,

4 — Nevzat Ersoy :

«6643 sayılı yasanın 20/a maddesine ve Deontoloji tüzüğünün 11. maddesine aykırı davranarak muvazaalı eczane açmaya teşebbüs etmekten» 6. Bölge Eczacı Odası Haysiyet Divanının vermiş olduğu 15 gün meslekten men cezasının 6643 sayılı yasanın 45. maddesine dayanılarak aynen onanmasına,

5 — Ecz. Aziz Pezüklü - (Burhan Eczanesi - Tokat)

«Büyük kongrece saptanan % 3 lük sınırı aşarak indirimli ilaç satmaktan» ve Deontoloji Tüzüğünün 8-11. maddelerine aykırı hareket etmekten»,

«Daha önce aynı eylemlerden dolayı ihtai cezası alması» göz önüne alınarak 6. Bölge Eczacı Odası Haysiyet Divanının verdiği 30 günlük meslekten cezasının aynen onanmasına,

6 — Ecz. Özgül Erdem.

«Büyük kongre kararlarına ve Deontolojiye aykırı biçimde ve yine kongrece saptanan % 3 lük barajı aşarak indirimli ilaç satmaktan»,

6. Bölge Eczacı Odası Haysiyet Divanının vermiş olduğu 15 gün meslekten men cezasının aynen onanmasına karar verilmiş bulunmaktadır.

1985 yılı ilaç sözleşmelerinin gündemde olduğu şu günlerde sayın meslektaşlarımızın bu konuda daha duyarlı hareket etmeleri gerekliliğine inanmaktayız.

Yukarıda adı geçen dosyalar S.S.Y.B. nca önümüzdeki günlerde uygulanmaya konulacaktır.

S.E.O.B